

26.5.2005

PPO-2004-R-11-53

Oulun Jätehuolto
PL 67, 90015 OULUN KAUPUNKI

Niska & Nyyssönen
PL 115, 01721 VANTAA

Viite

Asia

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VÄLIMAAN PILAANTUNEIDEN MAIDEN
KÄSITTELYKESKUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI-
SELOSTUKSESTA

Oulun Jätehuolto on toimittanut 26.1.2005 Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle ympäristölupamenettelystä annetun lain (YVA-lain) mukaisen arviointiselostuksen, joka koskee Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENTTELY

Hankkeen nimi

Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskus

Hankkeesta vastaava

Hankkeesta vastaavat ovat

Niska & Nyyssönen Oy
PL 115
01721 VANTAA

Oulun Jätehuolto
PL 67
90015 OULUN KAUPUNKI

Konsulttina toimii Suomen IP-Tekniikka Oy, Kirrintie 11A, 40270 PALOKKA

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarkoituksena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Tähän hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointia YVA-lain 4 §:n 1 momentin ja -asetuksen 6 §:n hankeluettelon kohtien 11 a) ongelmajätteiden käsittelylaitokset, joihin ongelmajätteitä otetaan poltettavaksi, käsiteltäväksi fysikaalis-kemiallisesti tai sijoitettavaksi kaatopaikalle, sekä sellaiset biologiset käsittelylaitokset, jotka on mitoitettu vähintään 5 000 tonnin vuotuiselle ongelmajättemäärälle; 11 b) muiden jätteiden kuin ongelmajätteiden polttolaitokset tai fysikaalis-kemialliset käsittelylaitokset, joiden mitoitus on

enemmän kuin 100 tonnia jätettä vuorokaudessa sekä biologiset käsittelylaitokset, jotka on mitoitettu vähintään 20 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle; ja 11 d) muiden kuin a tai c kohdassa tarkoitettujen jätteiden kaatopaikat, jotka on mitoitettu vähintään 20 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan siinä selvitetään ja arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset ja esitetään, miten haitallisia vaikutuksia voidaan estää. YVA-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaisena toimivalle alueelliselle ympäristökeskukselle. Arviointiohjelma on suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomainen esittää lausunnossaan, miltä osin arviointiohjelmaa on mahdollisesti tarkistettava.

Hankkeesta vastaava arvioi hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä kokoaa arvioinnin tulokset arviointiselostukseen. Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä.

YVA-menettely päättyy, kun yhteysviranomainen toimittaa lausuntonsa ja muiden kannanotot hankkeesta vastaavalle.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Pilaantuneiden maiden käsittelykeskukselle on haettava ympäristökeskukselta ympäristölupa. Ympäristölupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto.

Tarvittavat rakennukset edellyttävät rakennus- tai toimenpideluvan, jonka käsittelee Kiimingin kunnan kaavoitus- ja rakennuslautakunta.

Hanke ja sen vaihtoehdot

Arvioitava Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskus sijaitsee Kiimingin kunnan Välimaan entisen kaatopaikan alueella.

Laitoksen toimintoja ovat

- vastaanotettavien massojen vastaanotto ja laadun varmistus
- maa-ainesten välivarastointi ja esikäsittely
- massojen käsittely stabiloimalla, termisellä käsittelyllä ja loppusijoittamalla
- tuhkien käsittely ja loppusijoitus

Alueelle rakennetaan käsittelykentät, loppusijoitusalueet ja vesien käsittelyjärjestelmä. Loppusijoitusalueet rakennetaan vastaamaan ongelmajätteen kaatopaikoille edellytettyä rakennetta.

Arvioitavat vaihtoehdot ovat

Vaihtoehto 0

Välimaalalle ei sijoiteta pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta. Välimaalalle otetaan vastaan välivarastoitavaksi, käsiteltäväksi ja hyödynnettäväksi pilaantuneita maamassoja enintään 50 000 tonnia kahden vuoden aikana, jonka jälkeen pilaantuneiden maiden käsittelytoiminnot alueella päättyvät. Lakkaudetulla, esipeitetillä yhdyskuntajätteen kaatopaikalla tehdään loppukunnostustoimenpiteet.

Vaihtoehto 1

Vuosittain syntyvien voimakkaasti pilaantuneiden maiden (50 000 t/a) käsittelytoiminnot ja jätteenpolttolaitoksen tuhkien (8 500 t/a) loppusijoitus.

Vaihtoehto 2

Vuosittain syntyvien voimakkaasti pilaantuneiden maiden (50 000 t/a) käsittelytoiminnot ja jätteenpolttolaitoksen tuhkien (8 500 t/a) loppusijoitus sekä kertaluonteinen, suuren kunnostuskohteen pilaantuneiden maiden (noin 1,5 milj. tonnia) käsittely ja loppusijoitus.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiselostuksen vireilläolosta on kuulutettu YVA-lain ja -asetuksen mukaisesti Kiimingin kunnan ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen ilmoitustauluilla 31.1. - 31.3.2005 välisenä aikana. Arviointiselostuksesta on pyydetty lausunnot Oulun kaupungilta, Kiimingin kunnalta, Pohjois-Pohjanmaan liitolta, Oulun lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolta, Oulun tiepiiriltä sekä Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry:ltä. Arviointiohjelma on ollut nähtävillä kuulutuksen ajan Kiimingin kunnanvirastossa ja pääkirjastossa sekä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa. Ympäristökeskus kuulutti arviointiohjelman nähtävillä olosta sanomalehti Kalevassa 30.1.2005.

YVA-menettelyä seuraamaan ja ohjaamaan perustettiin ohjausryhmä, jonka tarkoituksena oli edistää tiedonkulkua hankkeesta vastaavan, viranomaisten ja muiden hankkeen sidosryhmien välillä. Ohjausryhmään kuuluvat hankkeesta vastaavan, kunnan, yhteysviranomaisen, Pohjois-Pohjanmaan liiton, Oulun lääninhallituksen sekä YVA-konsultin edustajat. Seurantaryhmä on kokoontunut arviointiselostuksen laadintavaiheessa kerran.

Arviointiselostuksesta järjestettiin 1.2.2005 esittelytilaisuus Kiimingissä toimitila Sykessä. Tilaisuudessa oli yhteensä 68 osallistujaa.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Lausuntoja ja kannanottoja toimitettiin yhteysviranomaiselle yhteensä 28 kappaletta. Yhteysviranomaisen lausunnossa on esitetty niistä pääkohdat. Kopiot lausunnoista toimitetaan hankkeesta vastaavalle yhteysviranomaisen lausunnon liitteenä. Alkuperäiset lausunnot ja kannanotot ovat nähtävillä ympäristökeskuksessa.

Kiimingin kunta toteaa lausunnossaan, että kunnan kannalta arviointiselostuksessa VE 0 toteuttaa sopimusta, jonka Kiimingin kunta ja Oulun Jätehuolto ovat sopineet 30.1.2003, ja jota tukee myös Oulun Jätehuollon hakema ympäristölupa. VE 1 ja VE 2 ovat vaihtoehtoja, joita ei voi harjoittaa vuokratulla maa-alueella.

Missään kolmessa vaihtoehdossa ei ole riittävästi selvitetty laskeumien ja suotovesien aiheuttamia haittoja ihmisen terveydelle, ympäristölle ja pohjavesille. Arviointiselostuksessa esitetystä kartasta puuttuvat merkinnät Kiimingin ja Haukiputaan kuntien alueilla sijaitsevista kaatopaikan läheisistä vedenottamoista.

Arviointiselostuksessa ei ole riittävästi otettu huomioon sitä, että alue sijaitsee Natura-verkostoon kuuluvan Kiiminkijoen valuma-alueella ja lähellä asutusta.

Kiimingin jo vuosia sitten hyväksytyssä strategiasuunnitelmassa visioksi on valittu "Kiiminki – ylpeä luonnostaan", jolla pyritään kunnan imagon edelleen kehittämiseen ja tähtää myös viime vuonna laadittu uusi elinkeinostrategia.

Liikenteellisesti Välimaan kaatopaikka-alueelle tuotavat maamassat aiheuttavat Kiimingin alueella kestäättömän tilanteen, varsinkin, kun tiestö sijoittuu suurelta osin keskelle asuttua taa-jamaa eikä tiestöä vuosia kestäneistä parantamissuunnitelmista huolimatta ole kunnostettu edes nykyistä kasvavaa liikennettä vastaavaksi eikä liikenneturvallisuudeltaan riittävälle tasolle.

Edelleen kunnanhallitus edellyttää, että Oulun Jätehuolto neuvottelee Kiimingin kunnan kanssa Välimaan kaatopaikka-alueen mahdollisesti käsiteltävien maamassojen määrästä ja laadusta.

Oulun seudun ympäristölautakunta toteaa lausunnossaan, ettei arviointiselostuksessa ole kuvattu alueelle tulevia rakennuksia, mitä edellytettiin yhteisviranomaisen lausunnossa. Selostuksessa todetaan kuitenkin, että rakentamista varten laaditaan yksityiskohtaiset rakentamissuunnitelmat. Pateniemen entisen saha-alueen kunnostamisessa syntyneiden massojen käsittelyä on tutkittu erityisesti liikenteen kannalta.

Selostuksessa on selvitetty monipuolisesti eri vaihtoehtojen vaikutuksia mm. pohja- ja pintaveteen, ilmakehän saasteeseen, melun leviämiseen sekä terveyteen. Pölyn leviäminen olisi voitu esittää melun tapaan karttatarkasteluna.

Oulun seudun ympäristölautakunnan käsityksen mukaan jatkosuunnittelun pohjana voidaan käyttää kaikkia vaihtoehtoja (0, 1 tai 2) tai niiden yhdistelmää.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa lausunnossaan, että arviointiselostuksessa käsitelty maakuntakaavoitustilanne on muuttunut siten, että ympäristöministeriö on vahvistanut 17.2.2005 Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan sekä seutukaavan kumoamispäätöksen ja määrännyt maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaavassa Välimaa on osoitettu seudullisena jätteenkäsittely- ja/tai kaatopaikka-alueena. Hanke on siten maakuntakaavan mukainen.

Hankkeeseen voi liittyä Pateniemen pilaantuneiden maiden laajamittainen käsittely. Pateniemen kunnostushanketta on käsitelty erillisessä arviointimenettelyssä. Pohjois-Pohjanmaan liitto toivoo, että näiden hankkeiden päätöksenteossa otetaan huomioon vaikutuskokonaisuus, joka syntyy valittavan vaihtoehdon puhdistusasteesta, kuljetuksista ja käsittely- ja loppusijoituspaikasta. Tähän kuuluu myös hyötyjen ja haittojen kohdentuminen ja niiden paikallinen kokeminen (sosiaalinen hyväksyttävyyden).

Oulun lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto toteaa lausunnossaan, että merkittävimmät ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on arviointiselostuksessa tuotu esille ja arvioitu suhteellisen kattavasti. Liikennereittien ja liikenteessä tapahtuvien muutosten vaikutuksia olisi tullut tarkastella tarkemmin – etenkin vaihtoehdon 2 osalta. Pöly- ja ilmapäästöjen vaikutustarkastelua oli voitu havainnollistaa karttatarkastelulla (arvioidut leviämisaalueet). Vaihtoehtotarkastelussa olisi tullut myös tarkemmin tuoda esille, kuinka suuri osa Pateniemen saha-alueelta tulevista maa-aineksista tulisi suoraan läjittämään loppusijoitusalueelle ja mikä osa käsiteltäisiin muutoin esim. stabiloimalla tai termisesti.

Vaihtoehtotarkastelun kautta ei tullut esille sellaisia ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, joiden perusteella hankkeen eri vaihtoehtoja ei voisi toteuttaa. Lääninhallituksen käsityksen mukaan laajimpaan vaihtoehtoon liittyy kuitenkin paljon epävarmuustekijöitä, joita selostuksessa ei ole esitetty. Liikenne ohjautuu pääväylien kautta eli käytännössä vilkasliikenteistä valtatie 20 pitkin Kiimingin keskustan kautta. Lääninhallitus katsoo, että vaihtoehdon 2 mukaisessa laajuudessaan hanke on epärealistinen jo pelkästään liikennejärjestelyjen vuoksi.

Oulun seudulla tarvitaan asianmukainen pilaantuneiden maiden käsittely- ja loppusijoitusalue ja Välimaa on tämän arviointitarkastelun perusteella yksi tarkoitukseen soveltuva alue enintään vaihtoehdon 1 mukaisessa laajuudessa, kun liikennejärjestelyihin ja haitallisten vaikutusten ennaltaehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota. Pölyn leviämisen estämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Liikenteen osalta on tarpeen tehdä tarkemmat selvitykset ja suunnitelmat.

Lääninhallitus katsoo, että seurantaan tulee sisällyttää myös melu- ja pölypäästöt, mikäli Välimaan aluetta tullaan käyttämään pilaantuneiden maiden käsittelyalueena. Lähin asutus sijaitsee noin ki-

lometrin etäisyydellä Kiiminki – Yli-Ii –tien varressa. Pölyseurannalla voidaan saada täsmällistä tietoa vaikutusalueesta sekä tarkempaa suunnittelupohjaa lähialueen maankäytölle.

Arviointiselostuksessa on selostettu asianmukaisesti Kotajärvi-Tervajärven ja Talkkunamaan asukaille järjestettyjen keskustelutilaisuuksien tuloksia. Selostuksen mukaan Talkkunamaan tilaisuuteen osallistui vain kaksi asukasta, joten tieto tilaisuudesta ei liene saavuttanut kaikkia kiinnostuneita tahoja. Tulokset tulisi heijastua myös jatkotoimenpiteissä, kuten tiedottamisessa sekä liikenneturvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Oulun tiepiiri toteaa lausunnossaan, että esitetyt raskaan liikenteen lisäykset erityisesti VE-2:ssa vaikuttavat paikoitellen huomattavasti liikenneturvallisuuteen sekä myös seututien 849 ja valtatie 20 liittymän toimivuuteen. Ongelmat liittymän toimivuudesta voivat johtaa siihen, että osa rekka-liikenteestä ryhtyy käyttämään Alakylän tien kautta tulevaa tieverkostoa, joka on liikenneturvallisuuden kannalta vieläkin ongelmallisempi. Tiepiirin näkemyksen mukaan erityisesti VE-2:ssa tulisi raskaan liikenteen jakaantua tasaisesti eri viikonpäiville välttämällä aamu- sekä iltaruuhkan tilanteita.

Esitetyt raskaan liikenteen lisäykset kiirehtivät Kuusamontie/Yli-Iintie-liittymän kehittämistarvetta. Kehittämissuunnitelmassa "Kuusamontien parantaminen välillä Jääli – Kiiminki kk" on toimenpiteeksi esitetty liittymän porrastaminen niin, että Purotien liittymä siirrettäisiin noin 100 metriä itään ja Kuusamontien kanavoitaisiin. Suunnitelmassa porrastus on kiireellisimpien ennen vuotta 2010 toteuttavien toimenpiteiden joukossa. Nykyisellä perustien pidon rahoitustasolla porrastuksen toteuttaminen em. aikataulussa ei kuitenkaan ole todennäköistä. Sen sijaan Purontien kevyen liikenteen alikulku sisältyy tiepiirin toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2005 – 2008.

Yli-Iintien parantamistarpeet korostuvat vastaavasti. Kiimingin liikenneturvallisuussuunnitelmassa on ko. tiejaksolle esitetty saareketta Vehmaansuontien liittymään ja reunametsiköiden harventamista. Näiden toteuttamisesta ei ole päätöksiä eivätkä ne toisaalta yksinään riitä vastaamaan lisääntyvän raskaan liikenteen vaikutuksiin, jotka aiheuttanevat myös tarpeen tien leventämiseen ja kevyen liikenteen väylän jatkamiseen Yli-Iin suuntaan.

Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry toteaa lausunnossaan, että pilaantuneiden maiden käsittely hallitusti haitattomaksi on yksi jätehuollon tavoitteista, joka on otettu huomioon myös Pohjois-Pohjanmaan alueellisessa jätesuunnitelmassa. Tarkoituksena on käsitellä pilaantuneita maita haitallisen, jopa vaarallisen kuormituksen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi sekä myös maankäytön muutosten mahdollistamiseksi. Puhdistettuina iso osa pilaantuneista maamassoista sopii hyötykäyttöön, mikä säästää uusiutumattomia luonnonvaroja.

Sinänsä pilaantuneiden maiden käsittely ja loppusijoitus ovat osa hyvin toimivaa jätehuoltoa. Joissain tapauksissa on ympäristönsuojelullisesti varmasti järkevintä puhdistaa likaantunut maaperä paikallaan, mutta käsittelykeskuksillekin on ilmeinen tarve. Välimaan alue on vastikään hyväksytyissä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa ja Oulun seudun yleiskaavassa osoitettu jätteenkäsittelypaikaksi, jonka asema seudullisessa jätehuollossa tarkentuu ajan myötä. Jätehuollon tulevia tarpeita ja vaihtoehtoisia käsittelypaikkoja ei ehkä kuitenkaan ole riittävän avoimesti ja huolellisesti kartoitettu ja esitelty ennen valintojen tekemistä. Esimerkiksi maakuntakaavan Välimaata koskeva maankäyttövarauksesta ei voi vielä päätellä mitään tarkkaa tulevasta käytöstä. Palautteesta päätellen kuntalaisilla on myös ilmeisesti ollut omia tavoitteita alueen jatkokäytölle, sekin sopeutettuna kuitenkin Välimaan luonteelle jätehuollon alueena.

Pilaantuneilla mailla on erittäin huono kaiku. Puhdistusmenetelmien ja niiden vaikutusten oikeasuuntainen hahmottaminen on siksi erityisen haasteellista. Tosiasiassa pilaantuneiden maiden käsittely ja loppusijoitus on kuitenkin ympäristönsuojelua edistävää toimintaa. Se on tehtävä jossain - tietenkin hallitusti ja vähäisin ympäristövaikutuksin ja riskein. Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kokonaiskuvaus on selkeä ja kattava. Siitä saa asiallisen käsityksen pilaantuneiden maiden puhdistuksesta ja loppusijoituksesta ja siihen käytettävistä rakenteista haittojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

Vesistövaikutusten käsittely on kuitenkin epätydyttävää. Jos ja kun käsittelykeskusta koskevalle vaihtoehdolle VE-1 tai VE-2 päätetään hakea ympäristölupaa, pinta- ja suotovesien kulku ja käsittely on lupahakemuksessa puitava selostusta huomattavasti huolellisemmin ja selkeämmin. Lähtö-

kohtana tulee olla, että vesiensuojelujärjestelyt suunnitellaan ja toteutetaan niin, että kuormitusta alapuoliseen vesistöön ei synny. Vesiensuojelu on erittäin merkittävä osa ympäristönsuojelua. Siihen kohdistuu paljon vaatimuksia ja myös odotuksia. Lisäksi kyseisessä tapauksessa vedet käsittelyalueelta päätyvät Kiiminkijoen vesistöön, jota on jo pitkään vaalittu ja vaalitaan tätä nykyä entistä tiukemmin.

Käsittelykeskuksen toiminta-aika olisi 20-30 vuotta. Täytön pitkäkestoisuus ja täyttöalueen sulkeamisen viipyminen edellyttävät myös erityistä huomiota vesienpuhdistukseen. Selostuksessa puhutaan erillisestä puhdistamosta, mutta puhdistamon kuvausta ei kuitenkaan selostuksesta löydy.

Terminen käsittely kuormittaa erityisesti ilmaa, muun muassa hiukkaspäästöillä. Selostuksen mukaan ilmapäästöjen vaikutusalue on ainakin noin yhden kilometrin laajuinen kehä laitoksen ympärillä. Tuulen mukana kulkeutuvan tai vesistöihin laskeutuvan pölyn vaikutusalue voi ulottua laajemmallekin. Kilometrin päässä on asutusta jonkin verran ja parin kilometrin päässä jo merkittävässä määrin ainakin loma-asutusta. Selostuksen mukaan VE-1:ssä käyttöpäiviä on vähemmän kuin VE-2:ssa, mutta sitä ei kerrota, minkä verran arviolta VE-1:ssä niitä käyttöpäiviä on. Ilman kautta leviävien päästöjen määriä voidaan vähentää esimerkiksi välttämällä toimintaa tietyillä tuulilla. Selostuksessa ei mainita sitä mahdollisuutta yhtenä keinona riskienhallintaan. Ympäristöluvassa tulee määritellä keinot vähentää pölyn leviämistä. Polttaminen on myös huomattavan energiasyöppö menetelmä käsitellä pilaantuneita maita. Laitoksen energiantuotannon ympäristövaikutuksia, päästöjä ilmaan, polttoöljyn varastoinnin riskejä tai mahdollisia vuotoja ei ole arvioitu.

Luonnonsuojelupiiri pitää Välimaata soveliaana pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen paikaksi VE-1 -vaihtoehdon puitteissa. Välimaan viime vuosikymmenten käyttö kaatopaikkana leimaa aluetta joka tapauksessa vielä pitkään ja rajoittaa sen käyttöä muuhun kuin jätehuoltoon. Kaavallinen asema on selkeä eikä paineita muista maankäyttömuodoista ole senkään takia. Välimaan otto pilaantuneiden maiden käsittelyalueeksi vaatii lisää ympäristömuokkausta, mutta se on ympäristönsuojelullisesti perusteltua, sillä jossain Oulun Jätehuollon alueella tai muualla lähialueilla pilaantuneita maita tullaan joka tapauksessa käsittelemään, mikä on yleisesti ottaen toivottavaakin. Kaikesta päätellen hankkeen ekotase alueen aiempi historia huomioon ottaen olisi aivan siedettävä. Vaikka pilaantuneiden maiden käsittelykeskus entisen kaatopaikan tilalle ei ilmeisesti ole kiiminkiläisten toivelistalla, toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat hallittavissa toimittaessa selostuksen kuvaamalla huolellisuudella ja tarkkuudella. Parannettavaa jää kuitenkin vielä vesien- ja ilmansuojeluun. Oma vaikutuksensa vaihtoehdolle on myös Oulun jätteenpolto-hankkeella. Jos hanke ei toteudu, ongelmajätteiden määrä ja niistä johtuvat ympäristövaikutukset jäävät huomattavasti vähäisemmiksi. Tilan tarve pienenee tai sitä riittää enemmän varsinaiselle pilaantuneiden maiden käsittelylle ja sijoittamiselle, jos siihen on tarvetta.

Sen sijaan VE-2 ei ole suositeltava vaihtoehto. Luonnonsuojelupiiri ei kannattanut Pateniemen saha-alueen kunnostushankkeen YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossa saha-alueen pilaantuneiden maiden kuljettamista muualle, esimerkiksi Välimaalte puhdistettavaksi, hyödynnettäväksi ja loppusijoitettavaksi eikä tee sitä nytkään. Luonnonsuojelupiiri piti lausunnossaan Pateniemen hankkeesta vaihtoehtoa VE-3 eli saha-alueen maiden poiskuljetusta kokonaistaloudellisesti liian raskaana menettelynä alueen puhdistamiseksi.

Kiimingin jakokunta omistaa vesialueet Kiimingin kunnan alueella ja jakokunnan osakastiloja on yhteensä 1674. Jakokunta suhtautuu kielteisesti Pateniemen saha-alueen pilaantuneiden maa-ainesten sijoittamiseen Välimaan kaatopaikalle. Alueelta on vesien laskuojat Jolosjoen kautta suoraan Kiiminkijokeen. Kiiminkijoki on kansainvälinen suojelukohde. Toimenpiteet Kiiminkijoen kunnostamiseen, valtiovallan sekä muiden toimijoiden puolesta ovat jo nyt olleet merkittäviä. Jos suunniteltu hanke toteutuu, on vuosien työ valunut hukkaan.

Käsittelykeskuksen aiheuttamat pöly- tai kaasumaisten ym. yhdisteiden päästöt aiheuttavat terveys- ja viihtyvyshaittoja. Muutos on terveydelliseltä kannalta merkittävä. Jakokunnan käsityksen mukaan kaatopaikan vuokrasopimus (kohta 2.4) Oulun Jätehuollon ja Kiimingin kunnan kesken, estää pilaantuneiden maa-massojen sijoittamisen alueelle.

Kiiminkien Luonnonsuojeluyhdistys ry toteaa kannanotossaan, että ympäristövaikutusten arviointiohjelma (23.6.2004) ja arviointiselostus ovat ristiriidassa keskenään. Hankkeen arviointioh-

jelmassa vaihtoehdon 0 mukaan hanketta ei toteuteta, mutta arviointiselostuksessa vaihtoehto 0:ssa pilaantuneita maita otetaan vastaan 50 000 t, josta ongelmajätettä on 5 000 t, välivarastoidaan ja käsitellään niitä ja hyödynnetään kenttärakenteessa. Samoin arviointiselostuksessa vaihtoehdossa VE1 loppusijoitetaan jätteenpolttolaitoksen tuhkia (8 500 t vuodessa) toisin kuin arviointiohjelmassa.

Vaihtoehtojen 1 ja 2 edellyttämät maa-alat ovat suurempia kuin Kiimingin kunnalta vuokrattu alue, joten maata jouduttaisiin vuokraamaa lisää. Tätä ei ole esitetty selostuksessa.

Kiimingin suljettu kaatopaikka kuormittaa jo nykyisellään pohjavesiä ja suotovedet ovat lisänneet typpipitoisuuksia laskuojassa. Hankkeesta syntyviä suotovesiä ei selostuksen mukaan voida ohjata Haukiputaalle puhdistettavaksi mm. typpipitoisuuden vuoksi. Samoin ilman kautta päästöt leviävät ympäristöön, jolloin ojavedet kuljettavat niitä erityisesti Natura-vesistöön, Kiiminkijokeen. Vaikutukset olisivat kahdelta suunnalta, toisaalta Jolosjoen ja toisaalta Tervajärven vesistön (Tervaoja, Alaoja, Onkamonoja) kautta. Koska kysymyksessä on näin laaja Natura-kohteeseen vaikuttava hanke, Natura-selvityksen tekeminen on tarpeen.

Hankkeeseen liittyvän liikenteen vaikutuksista ei ole riittävästi tietoa selvityksessä, vaikka se katsotaan ongelmalliseksi. Muun muassa hiukkapäästöjä tässä hankkeessa tulisi liikenteen, tuhkien ym. kuljetuksista ja maiden termisestä käsittelystä. Myös lisääntyvän raskaan liikenteen vaikutus tiestön kuntoon on jäänyt huomioimatta.

Selostuksessa ei ole karttoja, joista näkyisivät vedenottamot ja asutus. Loma-asuntojen määrä on laskettu väärin ja lähimmät vakituiset asunnot ovat lähempänä hankealuetta kuin selostuksessa esitetään.

Pilaantuneita maita ei pidä tuoda eikä käsitellä Välimaalla eli pitäisi menetellä arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen 0-vaihtoehdon mukaisesti. Pilaantuneet maat pitäisi käsitellä syntypaikoillaan tai lähellä niitä.

Talkkunamaan kyläyhdistys/Kylän kehittämis- ja auttamisrengas ry toteaa kannanotossaan, että Yli-Iintie on jo nykyisellään vilkasliikenteinen. Tietä käyttää kulkureittinään turve-, puu- ja soralastissa oleva raskaskalusto. Nopeusrajoitus muuttuu juuri kylän kohdalla 80:ksi. Tie on mäkinen ja mutkikas. Näkyvyys sivuteiltä tullessa on – varsinkin talvisin – lähes olematon. Tämän talven aikana Yli-Iintiellä on ollut Talkkunamaantien-Talkkunatien –välisellä osuudella useita ojaanajoja ja yksi kuorma-auton ja henkilöauton yhteentörmäyksestä aiheutunut kuolonkolari. Kyläläisten lasten koulutie kulkee osittain Yli-Iintietä pitkin sillä osuudella, jossa ei ole kevyen liikenteen väylää. Osa lapsista joutuu ylittämään Yli-Iintien todella vaarallisista kohdista.

Välimaa on liikenteellisesti ehdottomasti väärä sijoituspaikka pilaantuneiden maiden käsittelykeskukselle. Kylän sijainti liikenteen läpikulkureitillä on hankala. Suuria ongelmia liikenne tulee aiheuttamaan esimerkiksi myös Kuusamontien (vt20) ja Yli-Iintien risteysalueella.

Lisäksi on huomioitava laitoksen aiheuttamat mahdolliset pohjavesihaitat sekä pöly- ja meluhaitat.

Jäälän Asukasyhdistys ry vastustaa kannanotossaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen sijoittamista Välimaalte. Alue sijaitsee pohjavesialueiden välittömässä läheisyydessä ja alueella on useita vedenottamoita. Välimaa sijaitsee Kiiminkijoen valuma-alueella ja Kiiminkijoki kuuluu Natura-vesistöihin. Välimaan välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös Naturaan kuuluva Kiimingin lettoalue.

Hankkeen liikenteelliset vaikutukset ovat massiiviset. Suunnitelman mukainen liikenteen lisäys jo nyt ruuhkaiselle VT20:lle aiheuttaa kestämättömän tilanteen ja kohottaa myös jo nykyisin suurta liikenneonnettomuusriskiä. Saastuneiden maiden kuljetus aiheuttaa ympäristöriskin koko kuljetusreitille. Pateniemen tai muiden vastaavien suurten saastuneiden alueiden käsittely tulee suorittaa paikanpäällä. Tällöin minimoitaisiin saastuneiden maiden siirtotarve ja aiheutuvat ympäristöriskit.

Pohjois-Kiimingin omakotiyhdistys ry toteaa kannanotossaan, että hanke tulee toteutuessaan lisäämään liikennettä Kuusamon tiellä huomattavasti. Kaikki liikenne Joentaukselta Ouluun ja

Kiimingin kylälle kulkee Kuusamontien kautta tai ylittäen sen. Koulumatkoilla ja matkoilla harrastuksiin lapset joutuvat aina ylittämään Kuusamontien. Vaaratilanteet tulevat lisääntymään liikenteen kasvaessa ja Kuusamontien suunniteltu laajennus tulee aloittaa välittömästi. Purontien liittymän tulee siirtää nykyiseltä paikalta ja kevyenliikenteenväylä tulee toteuttaa ennen hankkeen toteuttamista.

Suomen Keskustan Jäälin paikallisyhdistys ry esittää kannanotossaan vaihtoehtoa VE0. Kunnan imagoon ei sovellu pilaantuneiden maiden käsittely ja lopullinen sijoittaminen kunnan alueelle. YVA-menettelyssä tulee tarkemmin huomioida alueella sijaitsevat vedenottamot sekä pilaantuneiden maiden kuljetuksesta aiheutuvat pöly, pakokaasu ja meluhaitat.

Tervajärvi-Kotajärvi kylätoimikunta esittää kannanottonaan, että selostuksessa esitetään väitteitä ja olettamuksia, joita ei perustella millään tavalla, ei kokemukseen eikä tutkimukseen nojautuvilla tiedoilla, ja että esitetyt tutkimustulokset eivät täytä objektiivisen tutkimuksen vaatimuksia. Selostuksessa on käsitteitä, jotka ovat perustelemattomia ja epämääräisiä kuten esimerkiksi lähivaikutusalue, kaukovaikutusalue, maakäyttöpaine, merkittävä luonnonuoma ja etäällä taajamasta.

Selostuksessa peitellään tai sivuutetaan pelkällä maininnalla asioita, jotka ovat ympäristön kannalta merkityksellisiä, esimerkiksi liikenne. Selostuksessa ei esitellä YVA-lain edellyttämiä vaihtoehtoisia pilaantuneiden maiden käsittelymenetelmiä.

Pilaantuneiden maiden kuljetukset levittävät ympäristöön myrkyllisiä pölyjä, koska kuormien peittämistä tai rekkojen pesua ei voi toteuttaa varmasti, samoin käsittelykeskuksesta leviää pölyä tuulista riippuen kauas ympäristöön. Asutus on levinnyt jo noin kilometrin päähän Välimaasta ja Kotajärvelle ja Tervajärvelle on rakennettu viimeisten 10-15 vuoden aikana 7 vakinaista asuntoa sekä useita kymmeniä loma-asuntoja. Alueen luonnonvaroja on perinteisesti käytetty ja käytetään edelleen runsaasti.

Välimaan läheisyydessä on kaksi merkittävää Natura-alueeseen kuuluvaa luonnonuomaa: etelässä Jolosjoki (noin 2 km päässä Välimaalta) ja pohjoisessa Loukkojärvi-Tervajärvi-Kotajärvi-Alajärvi-vesistö (lähimmillään 2-3 km päässä). Useiden vuosien havaintojen perusteella voidaan sanoa, että Välimaan pohjoispuolella olevan Sivusuon keskiosan vesiä virtaa erityisesti tulva-aikoina sekä Kuusilampeen että Tervaojaan ja Välimaan alueelta lähtevää ojaa myöten alueen vesiä virtaa Kuusilampeen ja siitä Kotajärveen. Maaston korkeussuhteet tukevat myös väitettä.

Maankäyttörajoitusten esityksessä on epätarkkuuksia. Samoin Kiimingin pohjois-osan asutuksesta on virheellinen tieto. Välimaan käsittelykeskus aiheuttaa Kiimingin pohjoisalueella suuria rajoituksia perinteiselle luonnonvarojen käytölle, metsästykselle, kalastukselle, marjastukselle, sienestykselle sekä alueen muulle virkistyskäytölle. Kotajärven-Tervajärven alue on merkitty kuuluvaksi hankkeen kaukovaikutusalueeseen, joten sinne tulee käyttörajoituksia ja rakennuslupien saanti vaikeutuu, maan arvo laskee.

Kannanoton esittäjä A esittää mielipiteessään, ettei voi hyväksyä hanketta, niin kauan kuin hänen maansa arvonalennuksesta johtuva korvaus on saamatta tai omakotitalon rakennuslupa on jäissä pilaantuneiden maiden käsittelyalueeseen vedoten.

Selkeästi on pystyttävä osoittamaan, ettei ympäristöhaittoja synny. Välimaan ympäristö ei ole kitu- ja joutomaata, kuten aluetta kuvattiin yleisötilaisuudessa.

Lähivaikutusalueet ovat erikokoiset ohjelmassa ja selostuksessa. Kaukovaikutusalueen rajausta on puutteellinen. Valuma-alue rajaukset ovat erilaiset ohjelmassa ja selostuksessa, molemmat virheellisiä. Tieliittymä 849/2/2562 on merkitty väärin sekä ohjelmassa että selostuksessa.

Kannanoton esittäjä B esittää mielipiteessään, ettei YVA-konsultti ole hallinnut arvioinnin aluetta tarpeeksi hyvin. Esimerkiksi pohjaveden virtaamia ei ole tutkittu laajemmalla alueella.

Veden virtauksia ja sitä kautta vedenottamoiden saastumisen vaaraa arvioitaessa on tutkimuksen puuttuessa katsottava alueen pitkäaikaiset asukkaat konsulttia paremmiksi asiantuntijoiksi, sillä

heillä on kokemusperäistä tietoa sääoloiltaan erilaisilta vuosilta. Ja heidän selkeä mielipiteensä on, että virtaamia pohjavesialueille on.

Kuljetuksien ympäristölle aiheuttamaa saastumista ei ole selvityksessä huomioitu eikä arvioitu teiden kulumista ja liikenneonnettomuuksien ym. riskiä.

Polttamisen (kuumennuskäsittelyn) ei uskota aiheuttavan terveydellisiä haittoja, koska se täyttää nykyiset EU-kriteerit. Nähtävästi tekijältä puuttuu täydellisesti tieto siitä, mitä uusimmat tutkimukset ovat osoittaneet pienhiukkasten vaarallisuudesta ja myös nykyisten mittaustaitteiden kyvystä mitata niitä. Niitähan tulee runsaasti rekkakuljetuksissa ja oletettavasti myös eri tavoilla tehtäväksi suunnitelluista erittäin myrkyllisten maa-ainesten käsittelyssä Välimaaalla.

Välimaan käsittelykeskuksesta aiheutuvat haitat ja niiden mahdollisuus, etenkin tulevaisuudessa arvokkaiden pohjavesien pilaantuminen, asukkaille aiheutuvat saaste- ja meluhaitat, vieläpä syövä, allergioiden ym. lisääntymisvaara, ovat liian suuria riskejä pelkästään Kiimingin asukkaiden otettavaksi. Saastuneet alueet tulee käsitellä paikoillaan esim. kuljetettavalla poltto- ym. kalustolla.

Kannanoton esittäjä C toteaa mielipiteessään, että kuljetusten saasteeton suoritus on täysin mahdollista. Selostuksessa esitetty liikenteen lisäys Kiimingin teille on liikenneturvallisuuden kannalta vastuutonta. Onnettomuusriskit kasvavat sekä ongelmajätepöly-, melu- ja pakokaasupäästöjen jyrkkä lisääntyminen kaupunkimaisesti asutun alueen halki kuljettaessa.

Maastotarkastusten (elokuu 2004, 11.10.2004 ja 11.11.2004) muistiot eivät voi pitää paikkaansa, koska ennätysstateisen kesän vuoksi Sivusuo oli elokuussa veden alla. Virtaamat Kuusilampeen, Kotajärveen ja Tervaojaan olivat tulvakynnyksen rajoilla.

Arviointiselostuksessa ei esitetä pohjavesivaikutuksia vaihtoehdossa, jossa vanhan kaatopaikan päälle varastoidaan n. 600 000 m³ maamassoja ja kaatopaikan pohja on eristämätön.

Arvioinnin rajauksessa kaukovaikutusalueen kartta on puutteellinen. Siinä ei esitetä, kuinka pitkälle Yli-Iin suuntaan kaukovaikutusalue on. Lähivaikutusalue on esitetty ympyrän muotoisena, joten on ko. alue täysin tuuleton. Luonnonvaroista menetetään Sivusuo karpalovarannot, samoin lähistön marjojen ja sienten turvallinen poiminta. Samoin hankkeella on vaikutuksia kala- ja riistatalouteen.

Käytön aikainen maamassojen käsittely ei ole vakuuttava. Tuulet ovat huomioimatta ja meluhaitat aliarvioitu. Myöskään polttoöljyn poltosta tulevia haju- ja hiukkaspäästöjä ei ole huomioitu. Kiiminkijoen vesistöjen Natura-arvot menetetään. Ainoa vaihtoehto on vaihtoehto 0.

Kannanoton esittäjä D toteaa mielipiteessään, että Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelylaitoksen rakentamisessa on hyvin arveluttavia seuraamuksia Kiimingin luontoarvoille, ihmisten terveydelle ja kunnan imagolle.

Arviointiselostuksessa luvataan peittää rekka-autojen lastit, pestä autojen renkaat ja rekkojen käytävän isoja teitä. Käytännössä kuitenkin valitaan lyhyimmät reitit ja kapeat tiet ja lastinpeittopressut ovat kuluneita ja repaleisia. Saastunut pöly tulee leviämään tasaisesti kuljetusreitin varsille. Hankkeen kunnollinen toteuttaminen vaatisi myös seurannan ja valvonnan, kokonaisen uuden byrokraattisen elimen perustamista, joka seuraisi kunkin rekan reitin, valvoisi renkaiden pesun, kuormauksen ja kuorman peittämisen, mittaisi pölyn ja muut päästöt asianmukaisilla mittareilla, kun pilaantuneita maita rahdattaisiin ympäri Pohjois-Suomea. Pilaantuneet maat tulisi käsitellä syntypaikalla siirrettävällä laitteistolla.

Kannanoton esittäjät E ja F ovat esittäneet 20 sivuisen kannanoton, joka toimitetaan hankkeesta vastaavalle myös sähköpostilla, koska se sisältää hyperlinkkejä. Yhteenvetona kannanotosta esitetään seuraavaa.

Arviointiselostuksessa ei käy ilmi, miten voimassa olevia Suomen ja EU-lainsäädäntö toteutuu tässä välimaan hankkeessa. Välimaan käsittelypaikka on ristiriidassa ja vastoin ainakin viittä Suomen lakia eikä YVA-selostuksessa ei ole otettu riittävän laajasti kantaa lainkohtien vaatimiin tarkaste-

luihin. Jos hanketta ryhdytään toteuttamaan, rikotaan tietoisesti ympäristönsuojelulakia (86/2000), terveydensuojelulakia (763/1994), vesilakia (264/1961), maankäyttö- ja rakennuslakia (132/199) sekä luonnonsuojelulakia (1096/1996). Ympäristölupavirasto ei voi myöntää hakemuksestaakaan lupaa sellaiselle toiminnalle, joka on pohjaveden pilaamiskiellon vastainen, koska kiello on ehdoton.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa pidetään itsestään selvänä, että ympäristökeskus myöntää hankkeelle ympäristöluvan millään tavalla huomioimatta asukkaiden mielipiteitä, joita lainsäädäntö edellyttää. Hanke edellyttää myös Natura-arviointia.

Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, kuka tai ketkä ovat ”päättäneet” sijoittaa jätteenkäsittelylaitoksen Välimaalte. Selostuksessa esitetään ristiriitaisesti, ettei Ruskon jätekeskuksessa ole tilaa uusille käsittely- ja loppusijoitustoiminnoille, mutta kuitenkin sinne voidaan sijoittaa vuosittain syntyvät alle raja-arvopitoisuuksien olevat pilaantuneet maat.

Suunniteltu paikka on täysin väärä. Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskus sijaitsee liian (vaarallisen) lähellä Kiimingin tärkeitä juomavesialueita (pohjavesialueita). Arviointiselostuksesta on unohtunut Joloksen vedenottamo (kaakkoon noin 4,1 km), Teeriselän vedenottamo (koilliseen 4,2 km), Koniharjun vedenottamo (koilliseen noin 5,0 km). Lisäksi Haukiputaan puolella Onkamoselällä on kuusi vedenottamoa (5 – 7 km:n päässä). Kaikkien vedenottamoiden suoja-alueet ulottuvat useiden kilometrien päähän ottamosta.

Selostuksessa suotovesien määrät on laskettu väärin. Vaihtoehtoille Ve1 ja Ve2 on arvioitu liian vähäiseksi verrattuna Ve0-vaihtoehtoon. Massat ovat ilmeisesti ”rutikuivia” tai kaikki polttamalla kuivattuja. Asfaltille satanut vesi ei imeydy asfaltin läpi, vaan valuu viereiselle kaatopaikka-alueille lisäten niiden sadannan määrää ja siten myös suotovesiä.

Kaatopaikan alusrakenteista ja sen kestävydestä ei ole riittävästi tietoa sovellettuna Pohjois-Suomen (Kiimingin) olosuhteisiin. Maaperän ominaisuuksia ei ole selvitetty lainkaan. Selostuksen laatijat eivät ole suorittaneet ollenkaan pohjatutkimuksia, joilla olisi selvitetty maaperän ominaisuudet esimerkiksi pohjavesien virtaussuuntien selvittämiseksi, maan kantokykyä ja tiiveyttä. Koska maaperää ei ole tutkittu ehdotetun kaatopaikka-alueen kohdalla, ympäristövaikutusten arvioinnissa oli ollut vakavasti otettava huomioon, että kaatopaikka-alueen alla olevassa maaperässä on eri paksuisia ja eri tavalla kokoonpuristuvia maakerroksia.

Selostuksessa esitetty pohjarakenne ns. stabiloidulla massalla ei pidä vettä lainkaan. Vedenpitävyys yritetään varmistaa muovikalvolla, josta ei kuitenkaan ole esitetty minkäänlaista tuoteselostusta sen pakkaskestävyydestä, venymiskyvystä tai haurastumisesta. Sementtistabiloidulla maamassalla, riippumatta sen paksuudesta, ei ole minkäänlaista taivutus- tai leikkauslujuutta, joka varmistaisi vesi- tai muun nestetiiviuden. Voidaan 100 %:n varmuudella todeta, että ko. rakenne rikkoutuu ja päästää vahingolliset aineet (supermyrkyt) maaperään.

Välimaan kaatopaikan kasvihuonekaasujen vapautumisaika on esitetty liian lyhyeksi, omien laskelmien mukaan kasvihuonekaasuja vapautuu vähintään 300 vuotta eikä 100 vuotta, kuten selostuksessa esitetään.

Lähivaikutusalueen raja-ns vain 500 m:iin on alimitoitettu. Kovassa tuulessa pölyt ja myrkkyykaasut leviävät paljon kauemmaksi. Kaukovaikutusalueesta saa sellaisen käsityksen, että vallitsevat tuulensuunnat ovat pääosin etelä-lounas. Tämä ei pidä paikkaansa. Paikkakunnalla asuneena ja henkilökohtaisten kokemusten perusteella Kiimingin vallitsevat tuulensuunnat ovat välillä etelä-lounas-länsi-luode. Näin ollen kaukovaikutusalue ulottuu aina Tervajärven ja Viitajärven väliselle alueelle, jossa sijaitsevat Kiimingin tärkeimmät pohjavedenotannot. Pölyt ja myrkkyykaasulaskeumat ja polttolaitoksen syöpää aiheuttavat pienhiukkaset laskeutuvat pohjavesien suojelualueelle.

Välimaan jätteenkäsittelylaitos sijoittuu juuri yleiskaavan vastaisesti viheryhteystarpeen kohdalle. Koska stabilointityö on todella vaarallista ja lähivaikutusaluekin on alimitoitettu, viheryhteys katkeaisi tältä kohdista. Yleiskaavan laatijalla ei ole ollut tarkoituksena antaa Välimaan vanhaa kaatopaikkaa suuren luokan jätteenkäsittely- ja –polttolaitokselle.

Melun mittausalue (45-64 dB) näyttää melun leviämiskuvassa päättyvän juuri ennen Tervajärven

asutusta. Näyttää siltä, että melumalli vanhentunut ja tulokset ovat tarkoitushakuisia.

Arviointiselostuksessa annetaan ymmärtää, ettei kunnostuskohteissa hallita pilaantuneen maaperän haitta-aineiden fysikaalista ja biologista kulkeutumista ja kunnostuksen tarkoituksena on ehkäistä haittoja, mutta Välimäällä näissä asioissa onnistutaan. Käsiteltävien maiden haitta-aineet ovat kaikki myrkyjä. Kun nämä aineet jätteenkäsittelylaitoksen pohjarakenteen peittäessä tai muun häiriötilanteen takia (polttolaitos/ilmasaastelaskeumat) pääsevät Kiimingin juomavesiin, asukkaiden sairastumisilta ja mahdollisilta kuolemilta ei voida välttyä. Asukkailla on oikeus vaatia, ettei heidän asuinympäristöään pilata sijoittamalla Välimäälle YVA-selostuksen mukainen jätteenkäsittely- ja polttolaitos.

Ve2:ssa on ilmeisesti tarkoitus jatkossa tuoda Välimäälle pilaantuneita maita kaikkialta Pohjois-Pohjanmaan alueelta. Selostuksessa ei ole arvioitu Yli-Iin tien kantavuutta. Muualta vähentyneet terveysriskit säilytetään kiiminkiläisten kannettavaksi.

Vaihtoehtojen VE1 (noin 14,5 ha) ja VE2 (19,2 ha) laajuus on niin suuri, ettei yksikään asiantuntija pysty vakuuttamaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen pohjarakenteen 100 % pitävyyttä. Näin laajojen pohjarakentaminen riskitekijät tulevat esiin mm. alustan tekovaiheissa, raskaiden maansiirtokoneiden aiheuttamissa vahingoissa, talviolosuhteissa, jätettä käsiteltäessä, pohjarakenteen alla olevan maaperän epätasaisissa painumissa jne.

Kannanoton esittäjän G 13 sivua pitkistä kannanotosta esitetään seuraavaa. Kannanotonesittäjä pitää selvitystä pääkohdiltaan 2-13 puutteellisenä, harhaanjohtavana ja virheellistä tietoa sisältävänä. Se ei täytä YVA-selvitykseltä edellytettäviä reunaehtoja, kuten puolueettomuutta, vaihtoehtojen selvitystä ja voimassa olevien määräysten huomioimista. Selostus on turhan pitkä ja siitä suurin osa on samojen asioiden toistoa. Selostuksesta puuttuu YVA-asetuksen edellyttämä yleistajuinen yhteenvedo.

Vaasan hallinto-oikeuden välipäätös 22.10.04 on ollut selostusta tehtäessä tiedossa, mutta sitä ei mainita selostuksessa. Dioksiini ja furaanit kuuluvat POPS asetuksen 850/2004 piiriin, asetus on astunut voimaan 30.4.2004 +20d. YVA-selostuksessa ei ole otettu kantaa asetuksen noudattamiseen.

Pateniemen tapauksessa on paikalle jäävän kaatopaikan osalta tyydytty peittämiseen, mutta Välimäällä sijoituksessa pitääkin käyttää polttoa ja stabilointia saastuneille maille. Esityksessä on ristiriitaa, vai onko tullut uutta tietoa myrkyjen vaikutuksista. Selostuksessa esitetään, että Ruskon jätekeskuksessa ei ole tilaa uusille käsittely- ja loppusijoitustoiminnoille, mutta kuitenkin vuosittain syntyvät alle raja-arvopitoisuuksien olevat pilaantuneet maat sijoitetaan sinne.

Pilaantuneiden maiden käsittelymenetelmiä on useita. Arviointiselostuksesta puuttuu niiden vertailu. Samoin puuttuu, millä perusteella selostuksen tekijä/ ohjausryhmä on valinnut esittämänsä tavat. Massojen käsittelymenettelyt on esitetty epäselvästi, kuvataan kaikki mahdollinen. Selostuksessa ei esitetä, miten tulevalle kuormalle tai erälle määritetään käsittelytapa ja, miten lajinvaihto hoidetaan. Ongelmajätteeksi luokiteltavaa jätteenpolttolaitoksen tuhkan käsittelyä ei ole esitetty. Stabilointitarkastelussa puuttuu vuodenaikojen vaikutus, samoin puuttuu turvallisen loppusijoituksen aika. Selostuksesta puuttuu myös vuodenaikojen vaikutus termiseen käsittelyyn.

Maamassoista käsittelyn yhteydessä haihtuneet raskasmetallit (esim. lyijy ja elohopea) poistetaan savukaasuaagenteilla, mutta referenssejä vastaavilta laitoksilta ei esitetä. Ei myöskään reagenttien käyttöturvallisuustiedotteita. Samoin puuttuu arvio termisen käsittelyn tuhkan määrästä. Lento-tuhkasta olisi voinut esittää referenssitietoja esim. lähimmältä toimivalta polttolaitokselta tai muualta maailmasta.

Selostus ei ota kantaa kustannuksiin, mitä mikin vaihtoehto maksaa, kuka maksaa ja kuka saa hyödyn.

Pölyn arviointi on puutteellista. Metalli- ja hiukkaspäästöjä ei esitetä pitoisuuksina laimentamattomissa savukaasuissa eli pitoisuuksina piipun nokassa. Saastuneiden maiden käsittelylaitoksen myrky- ja pölypäästöjen vaikutus on selvittämättä läheisille pohjavesipumppaamoille.

Maaperä Välimaan alueella on tasaista, maastotarkastuksen 11.11.2004 tuloksia voi pitää epäilyttävänä ja virheellisenä, varsinkin poikkeustilanteiden esim. kevättulvan kannalta tarkasteltuna. Vesien mahdollisia virtausmuutoksia ei ole esitetty. Selostuksessa ei ole esitetty vesienkäsitelyyn suunnitellun suodatusyksikön kapasiteettia, ei myöskään varautumista esimerkiksi kovaan vesisateeseen ja kevättulvaan. Voiko vedenjakaja olla suora viiva ja myös kaikissa poikkeustilanteissa.

Energian ja luonnonvarojen käyttö sisältää virheellisiä teknisiä laskemia. Yksityiskohtaiset laskelmat on esitetty kannanotossa.

Arvioinnissa ei ole esitetty ympäristövaikutuksia hankkeen jälkeisenä aikana.

Riskit ja varautuminen häiriötilanteisiin on esitetty puutteellisesti tai niitä ei ole huomioitu lainkaan. Analysoimatta ovat mm sähkökatkot, käynnistys- ja pysäytysriskit (minkälainen työaika-muoto on ajateltu toiminnalle), samoin luonnon poikkeustilanteet kuten kevättulvat, rankkasateet, myrskyt puuttuvat tarkastelusta.

Referenssiä vastaavankokoisesta yli 10**6 (miljoonan) pilaantuneen maaston siirrosta ja käsittelystä ei Suomessa ole kellään. Tähän mennessä käsiteltyt suurimmat kohteet ovat olleet enimmillään kymmeniä tuhansia tonneja. Mitkä ovat suuruuteen liittyvät riskit, analyysi puuttuu ja vertailu tehtyihin. Hankkeen toteuttaminen kahdessa vuodessa on tosi iso teollinen toiminta eikä se voi olla niin helppoa kuin selvityksessä kuvataan.

Paras vaihtoehto kannanoton esittäjän mielestä on saastuneiden maiden puhdistaminen syntypaikkallaan.

Kannanoton esittäjät H ja I esittävät kannanotossaan, ettei pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta tule rakentaa Kiimingin Välimaalalle, missä se aiheuttaa suuren terveydellisen riskin.

Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen YVA-selostus ei perustele vakuuttavasti, että pohjavedet ja kiiminkiläisten juomavesi ei mahdollisesti pilaantuisi. Arviointiselostuksessa on esitettyyn karttaan on merkitty vain talousalueen kaivot, mutta ei vedenottoa.

Selostuksessa esitetään ongelmajätteeksi luokiteltavien pilaantuneiden maiden ja tuhkan loppusijoitusalueen rakenteet. Rakenteet poikkeavat kaatopaikkadirektiivin 1999/31/EY määräyksistä. Suunnitelmassa ei esitetä, mikä on 2 mm paksuisen muovin tehtävä.

Arviointiselostuksessa ei käy ilmi, ohjautuvatko kaikki suotovedet kerättäväksi vai voivatko ne päästä luontoon.

Vaihtoehdon 2 toteutuessa raskasajoneuvoliikenne kasvaisi erittäin suuresti, mikä on vastoin hankkeen tavoitteita. Selostuksessa on kuvattu liikenne, mutta siinä ei ole otettu huomioon polttoainekuljetuksia, jotka tulisivat myös olemaan mittavat, terminen käsittelylaitos vaatii polttoainetta. Vaihtoehdon 2 toteutumisen seurauksena olisivat liikenteen kasvaminen, pilaantuneen jätteen pölyäminen, ajoneuvojen puhdistus, pakokaasupäästöt. Ongelmajätteistä selvityksissä on todettu, että pääasiallinen ihmisen altistus tapahtuu hengitysteitse, jonka maamassojen siirto mahdollistaa.

Pateniemen sahan maa-alueen puhdistaminen tulee suorittaa syntypaikkalla (kompostointi, mikrobiologinen käsittely), joka on maa-alueiden puhdistamisessa päätavoite, ja lievästi pilaantuneet maat tulee sijoittaa saha-alueen omalle kaatopaikalle. Myös kansanterveyslaitoksen mukaan tällöin ympäristöterveysriskit ovat pienemmät kuin kuljetettaessa maamassat esimerkiksi Kiimingin Välimaalalle.

Arviointiselostuksessa ei ole kuvattu kaikkia alueelle aiottuja rakennuksia: mm. laitos, missä tapahtuu terminen käsittely, varasto, missä termisesti käsiteltäviä massoja säilytetään, suotovesien puhdistuslaitos sekä mahdolliset muut rakennukset.

Terminen hajotus edellyttää kontrolloituja palamisolosuhteita, jotta ei palaminen tuottaisi ongelmallisia päästöjä. Tämä edellyttää kehittyntä polttotekniikkaa. Haihtumattomat aineet, esim. metallit, on tarkoitus sitoa stabilointiaineeseen. Selostuksessa ei esitetä pitkäaikaissurantatutkimuk-

sia, jotka osoittavat, ettei sementissä tapahdu liukenemista tai metallit eivät ajan myötä mobilisoidu.

Jotta ongelmajätteiden käsittely ei aiheuta ympäristö-/terveysriskejä, on syytä järjestää jatkuva ilman ja veden analyysijärjestelmä sekä suunnitelma onnettomuustilanteiden varalta. Seurantaohjelman mukaan savukaasuista ei mitata hiukkaspäästöjä. Raskasmetallit esitetään mitattavaksi mahdollisesti kertaluonteisesti maa-aineksen laadun perusteella.

Suotovesien käsittelyyn rakennettavan puhdistamon kuvaus on puutteellinen ja rajoittuu vain mairintaan aktiivihiilisuodatukselta. Suotovesien seuranta on esitetty puutteellisesti. Vedenpuhdistuslaitoksen jätteestä ja sen sijoittamisesta ei ole kuvausta selostuksessa. Lähialueiden pinta- ja pohjavesien tilan seuranta on esitetty puutteellisesti. Arviointiselostuksessa ei ole esitetty toimenpidesuosituksia ongelmatilanteiden varalta (pohjaveden pilaantuminen, päästöt ilmaan, tekniset häiriöt) eikä sitä, miten onnettomuustilanteissa informoidaan ja suojellaan alueen väestöä.

Kannanoton esittäjät J ja K esittävät mielipiteessään, että Välimaan alue sijaitsee lähellä kesämökkiasutusta ja sen vaikutuspiirissä asuu myös paljon vakituksia kiiminkiläisiä. Natura-alueeseen kuuluvan Kiiminkijoen valuma-alueella Välimaan ympäristössä ovat Loukkojärvi-Tervajärvi-Kotajärvi. Samoin valuma-alueella on Jolosjoki, joka laskee Kiiminkijokeen. Kiiminkijoki kuuluu lisäksi kansainväliseen Pro-Agua-projektiin, joten sillä on suuri tutkimus- ja käyttöarvo. Pohjavesialueet Tervajärven koillispuolella ovat pilaantumisaarassa.

Liikenne muodostaa suuren ongelman päästöineen ja erilaisine vaaratekijöineen. Kesämökkien ja vakituisten asukkaiden kiinteistöjen ja maiden arvo alenee suuresti.

Vesistöjen kalakannat ovat vaarassa, samoin vesien laatu ja kasvillisuus huonontuvat. Koko lähiympäristön asukkaiden viihtyvyys ja luonnonläheisyys muuttuvat nykyistä paljon pahemmiksi ja rauhattomuus lisääntyy. Hilla- ja karpalosuoit pilaantuvat. Kansainvälisestäkin hanke on erittäin arveluttava.

Käsittelykeskus on ilmeisesti tarpeellinen, mutta sille pitää löytyä paikka, missä se on mahdollisimman kaukana asutuksesta ja tärkeistä luonnonvaroista.

Kannanoton esittäjä L toteaa kannanotossaan, että suunnitelma on mielenkiintoinen ja paperilla jopa hyväkin, mutta käytännössä suunnitelmat eivät aina toimi. Kotajärvellä ja Tervajärvellä on ollut asutusta jo 1700-luvulta lähtien. Myöskin Turvakkolammen alueella asuu useita perheitä. Kannanotossa on yksityiskohtainen kuvaus alueen vesistöistä ja vesien virtauksista.

Kannanoton esittäjät M ja N toteavat kannanotossaan, että kyseiset toimet aiheuttavat ympäristön pilaantumista ja saastumista erityisesti pohjavesien osalta, mutta myös ilman ja ympäröivän kasvillisuuden ja läheisten asutuskeskusten ihmisten terveydelle aiheutuvien vahinkojen vuoksi. Myös kuljetusten ruuhkautuminen, pölysaaste ja puhtaan ympäristön ja menetetyt todelliset ja imagovaikutukset aiheuttavat ongelmia henkisesti ja taloudellisesti. Muutoin kannanotto on samansisältöinen kuin kannanoton esittäjien E ja F kannanotto.

Maakuntakaavan laatijalla on tullut virhe tai hän on epähuomiossa lisännyt Välimaan alueen jätteidien käsittelymerkintänä kaavaan. Kaavan laatijan olisi jo aiemmista Natura- ja muista lausunnoista pitänyt ymmärtää, että alue sijaitsee pohjavesialueiden keskiössä eikä tule kysymykseen tällaiseen toimintaan. Välimaan kaatopaikka haluttiin lopettaa juuri turvallisuussyistä.

Arviointiselostuksen vaihtoehto VE 0 toteuttaa lähimmin sitä sopimusta, jonka Kiimingin kunta ja Oulun Jätehuolto on tehnyt. Sopimusvaiheessa kunnan päättäjillä ei ollut tarpeeksi tietoa ja sopimuksen sisällöstä tuleekin vielä keskustella uudelleen. Vaihtoehdot VE 1 ja VE 2 ovat toimintoja, joiden harjoittaminen ei voi lainkaan tulla kyseeseen vuokratulla maa-alueella tai sen laajennuksella.

Kannanoton esittäjä O ja 79 muuta allekirjoittajaa toteavat kannanotossaan, että Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskus toteutuessaan aiheuttaa lisääntyvää rekkaliikennettä valtatie 20:llä, seututie 849 ja mahdollisesti myös Alakylä-Takalonkylä-Ransuperä-tiellä (V2) ja

liikenneturvallisuuden huononemista. Pilaantuneiden maiden kuljetuksia Alakylä-Takalonkylä-Ransuperä välillä ei pidä sallia lainkaan, koska tieosuus ei sovellu raskaan liikenteen käyttöön liikenneturvallisuussyistä. Tiellä kulkee mm. koululaisia, pientareet ovat kapeat eikä kevyenliikenteen väyliä ole. Kohtaamistilanteessa tie on kapea ja tiellä on myös liittymiä, joista näkyvyys on huono.

Hankkeen mahdollisesti toteutuessa pitää pystyä varmistumaan, ettei toiminnasta aiheudu mitään haittoja ihmisille, ympäristölle eikä pohjavesille.

Ponnonmäen rivi as. Oy:n asukkaat (7 allekirjoittajaa) vastustavat kannanotossaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen sijoittamista Välimaalte. Perusteluna ovat lisääntyvän liikenteen aiheuttamat haitat, ilmanlaadun huononeminen, pohjaveden ja vesistöjen vaarantuminen sekä soiden ja hillamaiden menettäminen.

Kannanoton esittäjät P ja Q vastustavat kannanotossaan Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta. Käsittelykeskus tulee pilaamaan välittömästi kaikki valuma-alueella olevat järvet, suot sekä pohjavesialueet. On myös suuri vaara, että ilmajäätien kautta leviää ympäristöön saasteita, jotka pilaavat marjasadon. Kotajärven vedenlaatu on selvästi parantunut kaatopaikan lopettamisen jälkeen.

Kannanoton esittäjä R esittää kannanotossaan, että Pateniemen pilaantuneet maat tulee käsitellä paikallaan.

Kannanoton esittäjä S esittää kannanotossaan yksityiskohtaisen korkeuskäyrätarkastelun Välimaan ja sen läheisten alueiden vesistöjen suhteen. Aikaisempina vuosina kevättulvien aikana, jolloin vanha kaatopaikka oli toiminnassa, voitiin todeta, että tulvavedet virtasivat kaatopaikalta jäätyneiden soiden pinnalla "pohjoiseen". Kannanoton esittäjä vastustaa arviointiselostuksessa esitettyä hanketta. Hankkeen toteutuessa Välimaan alueen läheisyydessä olevat marjastus ja sienestysalueet menetetään noki-, pöly ym. päästöjen vuoksi. Alueen järvissä on runsas linnusto, esimerkiksi Kuusilammessa on viimeisen kymmenen vuoden ajan pesinyt joutsenia.

Kuljetusten vuoksi jalankulkijat ja pyöräilijät ovat suuressa hengenvaarassa. Hankkeen toteutuessa tulee tarpeelliseksi rakentaa kevyenliikenteenväylä Kiimingin ja Välimaan välille.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan siinä selvitetään ja arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset ja esitetään, miten haitallisia vaikutuksia voidaan estää. Ympäristölupakäsittelyssä tarkastellaan lupahakemuksessa esitettyä hanketta sillä hetkellä voimassa olevan ympäristölainsäädännön perusteella ja harkitaan, voidaanko hankkeelle myöntää ympäristölupa ja jos voidaan, niin minkälaisin lupamääräyksin. Ympäristölupakäsittelyssä mm. tarkastetaan, että loppusijoitusalueen pohja- ja pintarakenteet toteutetaan valtioneuvoston päätöksen kaatopaikoista mukaisesti ja että pilaantuneiden maiden käsittelyssä noudatetaan asetusta pysyvistä ja orgaanisista yhdisteistä. Rakennus- tai toimenpideluvassa tarkastellaan maankäyttö- ja rakennuslain toteutuminen.

Yhteysviranomaisen lausunnossa ei oteta kantaa Oulun Jätehuollon ja Kiimingin kunnan keskinäiseen sopimukseen Välimaan alueesta.

Ympäristöministeriö on vahvistanut 17.2.2005 Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan sekä seutukaavan kumoamispäätöksen ja määrännyt maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaavassa Välimaa on osoitettu seudullisena jäteenkäsittely- ja/tai kaatopaikka-alueena.

Vaasan hallinto-oikeus on antanut 17.5.2005 päätöksen ympäristölupa-asiasta tehdystä valituksesta, joka koski Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen myöntämää ympäristölu-

paa pilaantuneiden maamassojen varastointia, käsittelyä ja hyödyntämistä Väli-maan jätteenkäsittelyalueella. Päätöksellään hallinto-oikeus kumosi ympäristökeskuksen päätöksen ja palautti asian ympäristökeskukseen uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeuden perustelun mukaan hakemuksen ja ympäristöluvan tarkoituksena oli aloittaa kenttärakentaminen osana laajemmasta pilaantuneiden maiden käsittelytoiminnasta, josta oli ympäristövaikutusten arviointimenettely meneillään. Ympäristökeskuksen ei olisi tullut myöntää hankkeelle lupaa, koska sillä ei ollut päätöstä tehdessään käytössään Väli-maan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen ympäristövaikutusten arviointiselostusta ja yhteysviranomaisen siitä antama lausuntoa.

Hankekuvaus

Arviointiselostusta on täydennetty yhteysviranomaisen lausunnon perusteella. Hankkeen koko elinkaarta ei ole kuvattu hankekuvauksessa, mutta vaikutuskuvausten yhteydessä on esitetty toiminnan lopettamisen ja alueen sulkemisen jälkeisiä vaikutuksia.

Hankkeen kuvauksessa ei ole esitetty arviota siitä, toimitaanko alueella läpi vuoden vai keskittykö toiminta kesäaikaan. Erityisesti termisen käsittelyn ilmapäästöjä ja niiden vaikutuksia arvioitaessa olisi tärkeää tietää, kuinka paljon käsittelyä tehdään vuodessa.

Alueella muodostuvien suoto- ja pintavaluntavesien kerääminen, käsittely ja johtaminen on esitetty ainoastaan yleisellä tasolla.

Vaihtoehtojen käsittely

Hankkeesta vastaavat ovat esittäneet ympäristövaikutusten arviointiin hanketta, jossa Väli-maalla käsitellään pilaantuneita maita ja jätteenpolttolaitoksen tuhkaa stabiloimalla, termisesti tai loppusijoittamalla. Arvioinnin vaihtoehtoina tarkastellaan käsiteltävän jätteen määriä.

Vaihtoehtoja on täsmennetty yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon mukaisesti.

Vaihtoehtotarkastelussa olisi tullut esittää arvio siitä, kuinka paljon alueelle tuoduista maa-aineksista tullaan suoraan läjittämään loppusijoitusalueella ja mikä osuus niitä käsitellään stabiloimalla tai termisesti. Tarkastelu olisi ollut tarpeen etenkin vaihtoehdossa 2.

Vaikutusten selvittäminen ja merkittävyyden arviointi

Arviointiselostuksessa on esitetty alueen nykytila vaikutustarkastelujen perustaksi. Vaikutukset on selvitetty tehtyjen tutkimusten ja seurantojen, havainnekuvin, pohja- ja pintavesinäyttein, maastotarkastuksin, melumallilaskelmin sekä haastattelemalla lähialueen asukkaista keskustelutilaisuuksissa.

Maa- ja kallioperän nykytilatarkastelussa on käytetty Kiimingin kunnan Insinööritoimisto PSV:llä teettämiä Väli-maan kaatopaikan laajentamisen yleissuunnitelmaa (1994) ja Väli-maan kaatopaikan 1. vaiheen tarkentamissuunnitelmaa (1996). Suunnitelma sisältää maa-perä- ja pohjavesiselvityksen sekä hydrologisen tarkastelun.

Arviointiselostuksessa on esitetty vaikutusalueet karttatarkasteluna. Samoin on esitetty määritelmät eri vaikutusalueille sekä merkittävimmät ympäristöön ja ihmisiin kohdistuvat vaikutukset. Tarkastelua olisi täydentänyt vaikutusaluekartalla esitetyt häiriintyvät kohteet: vakituiset ja loma-asunnot, pohjavesialueet ja pumppaamot sekä yksityiset kaivot ja Natura-alue.

Useissa kannanotoissa esitettiin, ettei pohjavesivaikutuksia ole esitetty tarpeeksi selkeästi. Arviointiselostuksessa olisikin tullut esittää yksityiskohtaisemmin pohjaveden virtaussuunta ja -nopeus sekä arvio, missä aikataulussa kaatopaikan läheisessä pohjavedessä havaitut

kohonneet pitoisuudet saavuttavat pohjavesialueet, pumppaamot tai yksityiset kaivot. Samoin olisi tullut esittää arvio siitä, minkälainen vaikutus arvioitavana olevalla toiminnalla on yleisen vedenhankinnan kannalta merkittäville pohjavesialueille tai niillä sijaitseville vedenottamoille.

Alueella muodostuvien suoto- ja valumavesien vesistövaikutukset olisi tullut esittää perusteellisemmin. Arviointiselostuksen mukaan Välimaalle suunniteltava pilaantuneiden maiden käsittelykeskus ei aiheuta sellaisia luonnonsuojelulain tarkoittamia Natura-alueen suojeluarvoja heikentäviä vaikutuksia, että erityinen Natura-arviointi olisi tarpeen. Vaikutuksia Natura-vesistöön ei kuitenkaan ole arvioitu juuri lainkaan. Arviointiselostuksesta puuttavat alapuolisen vesistön kuvaus ja vedenlaatutiedot sekä jätteenkäsittelyalueen vaikutus Jolosjokeen ja Kiiminkijokeen. Kuormituksen vaikutuksista ei voida tehdä johtopäätöksiä vertaamalla Jolosjärven ja Jolosjoen purkukohdan veden laatua keskenään, kuten arviointiselostuksessa on tehty, vaan kuormitusta pitäisi arvioida esimerkiksi laskemalla pitoisuusmuutoksia.

Vesistövaikutukset eri vaihtoehtoissa on esitetty vain vesimäärissä tapahtuvia muutoksia tarkastelemalla. Arvioinnista on jätetty pois vedenlaadussa ja ainepitoisuuksissa aiheutuvat muutokset. Erityisesti selostuksessa olisi pitänyt arvioida mahdollisten haitallisten aineiden kulkeutuminen pintavesiin.

Pölyn ja muiden ilmapäästöjen tarkastelua olisi täydentänyt karttaesitykset arvioiduista leviämisalueista. Arviointiselostuksesta ei käy ilmi, onko termisen käsittelyn polttoöljypäästöt huomioitu ilmapäästöjen tarkastelussa. Ilmaan joutuvien päästöjen tarkastelussa ei ole esitetty liikenteen päästöjä.

Vaihtoehtojen vertailu ja toteuttamiskelpoisuus

Koska vaihtoehdot rajautuvat pilaantuneiden maiden erisuuruisiin käsittelymääriin, vaihtoehtojen vertailua ei ole esitetty. Suurimmalla käsittelymäärällä ovat vaikutukset suuremmat kuin nollavaihtoehdolla. Laajimmassa vaihtoehdossa arvioidaan toimintojen olevan noin 5-8 vuotta lähes jatkuvaa, jolloin käsittelylaitoksen käyttöaikana lähiympäristöön kohdistuu melua ja päästöjä ilmaan. Selostuksen mukaan päästöt ympäristöön eivät ole merkittäviä eivätkä ne aiheuta haittaa terveydelle tai ympäristöön.

Arviointiselostuksessa todetaan, että kaikki vaihtoehdot ovat ympäristövaikutusten kannalta toteuttamiskelpoisia. Tarkastelussa ei kuitenkaan ole huomioitu laajimman vaihtoehdon liikenteen kasvun aiheuttamia haittoja kuljetusreittien varrella asuville ihmisille, liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen tai teiden kesto.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Haitallisten vaikutusten torjuntaa ja niiden lieventämistä ei ole tarkasteltu erikseen arviointiselostuksessa, vaan ne on esitetty hankkeen ja toimintojen kuvausten yhteydessä. Tarkastelu olisi tullut toteuttaa omana osionaan, jossa olisi kuvattu ehkäisy- ja torjuntatoimenpiteet normaalitoiminnassa, poikkeuksellisissa olosuhteissa sekä mahdollisissa onnettomuustilanteissa. Poikkeuksellisia olosuhteita ovat esimerkiksi kovat tuulet ja myrskyt, kevättulvat ja rankkasateet, pohjavesien suuret poikkeamat, toimintahäiriöt sähkökatkosten yhteydessä tai termisen käsittelylaitteiston öljysäiliön vuodot.

Seuranta

Arviointiselostuksessa on esitetty seurannan periaatteet yleisellä tasolla. Pöly- ja meluseuranta tulee liittää seurantaohjelmaan.

Osallistuminen

Arviointiselostuksessa on esitetty arviointimenettely ja osallistumisjärjestely. Arviointiselostuksesta järjestettiin esittelytilaisuus heti kuulutus- ja nähtävilläoloajan alkupäivänä,

mikä herätti paljon kannanottoja kiiminkiläisissä. Yleisötilaisuudessa oli yhteensä 68 osallistujaa.

Raportointi

Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskusta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kokonaiskuvaus on selkeä. Selostuksesta saa käsityksen pilaantuneiden maiden puhdistuksesta ja loppusijoituksesta ja siihen käytettävistä rakenteista haittojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi.

Arviointiselostuksesta laadittu tiivistelmä antaa kokonaiskäsityksen hankkeesta, vaihtoehtoista ja eri vaihtoehtojen vaikutuksista. Tiivistelmä täyttää YVA-asetuksen 12 §:n tarkoittaman yleistajuisen ja havainnollisen yhteenvedon vaatimukset.

Yhteenvedo ja arviointiselostuksen riittävyys

Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskuksen ympäristövaikutusten arviointimenetely on toteutettu YVA-lain mukaisesti. Arviointiselostuksessa on esitetty YVA-asetuksen 11 ja 12 §:ssä edellyttämät asiat.

Yhteysviranomainen ei ota kantaa Kiimingin kunnan ja Oulun Jätehuollon keskinäiseen sopimukseen Välimaan käytöstä.

Ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella toiminta Välimaalla kaikkien arvioitavien vaihtoehtojen puitteissa on mahdollista, mutta kuljetukset alueelle aiheuttavat ongelmia. Arvioinnissa ei ole tullut esille sellaisia ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, joiden perusteella hankkeen eri vaihtoehtoja ei voisi sijoittaa Välimaalle. Toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset ovat hallittavissa ja ehkäistävissä. Toiminta on myös kaavanmukaista. Sen sijaan kuljetuksissa esiintyy epävarmuustekijöitä. Varsinkin laajin vaihtoehto (vaihtoehto 2) lisää raskaan liikenteen määrää siinä määrin, että siitä aiheutuvat haitat ja onnettomuusriskit tulee selvittää ja laatia tarkat suunnitelmat liikennejärjestelyistä ja haittojen ennaltaehkäisemisestä. Suunnitelmassa on otettava huomioon myös tiestön kunto ja kestävyys. Hankkeen mahdollisen toteutumisen jatkovalmistelussa hankkeesta vastaavan on syytä huomioida myös tiepiirin asiasta antama lausunto.

Mikäli hankkeesta vastaava päätyy ympäristöluvan hakemiseen, hakemusasiakirjoja tulee täydentää kuljetusta koskevien selvitysten lisäksi Välimaalla tapahtuvan toiminnan osalta seuraavasti.

- Hakemusasiakirjoissa tulee esittää arvio hankkeen vaikutuksista (pohjavedet, ilman kautta tuleva kuormitus) yleisen vedenhankinnan kannalta merkittävillä pohjavesialueille ja vedenottamoille.
- Hakemusasiakirjoissa tulee esittää selkeästi suoto- ja valumavesien muodostuminen ja määrä sekä niiden sisältämät haitta-aineet. Vesien keräilyjärjestelmä on kuvattava arviointiselostusta yksityiskohtaisemmin, samoin jätevedenkäsittelymenetelmä ja sen mitoitus sekä poikkeuksellisiin olosuhteisiin varautuminen. Hakemusasiakirjoissa on esitettävä selkeästi vesien johtamissuunta sekä arvio käsittelyalueelta lähtevästä vesistökuormituksesta ja sen vaikutuksesta alapuoliseen vesistöön aina Kiiminkijokeen asti.
- Hakemusasiakirjoissa tulee esittää yksityiskohtaisesti toimenpiteet vähentää pölyn leviäminen normaalitoiminnassa sekä toimenpiteet poikkeuksellisissa olosuhteissa kuten esimerkiksi kovilla tuulilla ja myrskyillä.

- Hakemusasiakirjoissa tulee esittää yksityiskohtaisesti, miten varaudutaan haitallisten vaikutusten ehkäisemiseen normaalitoiminnan lisäksi häiriötilanteissa, poikkeuksellisissa luonnonolosuhteissa sekä onnettomuustilanteissa.
- Seurantaohjelmaan tulee sisällyttää pöly- ja meluseuranta.

LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot arviointiselostuksesta annetuista lausunnoista ja kannanotoista hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset lausunnot ja kannanotot säilytetään ja arkistoidaan Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja kannanottojen esittäjille, jos kannanotoissa on esitetty yhteystiedot.

Lausunto on nähtävillä yhden kuukauden ajan 2.6.2005 alkaen Kiimingin kunnanvirastossa sekä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksessa. Se löytyy myös ympäristökeskuksen internetsivuilta osoitteesta: www.ymparisto.fi/ppo > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi > Päättäneet YVA-hankkeet > ”Välimaan pilaantuneiden maiden käsittelykeskus, Kiiminki”.

Ympäristökeskuksen johtaja

Mauno Rönkkömäki

Vanhempi insinööri

Anna Marttila

Suoritemaksu 6 720 euroa

Tiedoksi

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Kiimingin kunta
Oulun kaupunki
Oulun seudun ympäristölautakunta
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Oulun lääninhallitus/sosiaali- ja terveystoimi
Oulun tiepiiri
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri ry
Kiimingin jakokunta
Kiiminkien Luonnonsuojeluyhdistys ry
Talkkunamaan kyläyhdistys/Kylän kehittämis- ja auttamisrengas ry
Jäälän Asukasyhdistys ry
Pohjois-Kiimingin omakotiyhdistys ry
Suomen Keskustan Jäälän paikallisyhdistys ry
Tervajärvi-Kotajärvi kylätoimikunta
Ponnonmäen rivi as. Oy:n asukkaat

Maksun määräytyminen ja maksua koskeva muutoksenhaku

Maksu määräytyy ympäristöministeriön asetuksessa (1237/2003) olevan alueellisen ympäristökeskuksen maksullisia suoritteita koskevan maksutaulukon mukaisesti.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ympäristökeskukselta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite, vaatimus maksun muuttamiseksi sekä oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite. Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määrittämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen postiosoite on PL 124, 90101 OULU ja käyntiosoite Isokatu 9, Oulu.